

Piticii din Țara Ardil

În al doilea an de când era lăsată, în ciuda urletelor, amenințărilor și citorva fugi, în casa confiscată de stat a familiei Negru, în grădinile de pe tot bulevardul apărură piticii. Curios era că piticii de grădină – colorați și expresivi, còpii fidele ale piticilor desenați de Walt Disney într-o lume paralelă – erau făcuți, la fel ca păpușile oficiale sau de serie mică, la fabrica de jucării Arădeanca. Se auzea prin oraș că piticii fuseseră refuzați la export. Ei se făceau de ani buni la Arad, iar după 1989 aveau să devină principala sursă de venituri a fabricii, însă atunci, prin 1970, a fost pentru prima dată când au apărut pitici în Deva. Iar după rapiditatea cu care s-au topit în decor, curgându-le mai întâi vopseaua, ciobindu-se de la prima picătură de ploaie sau cocoșându-se brusc sub greutatea unei vrăbii, era de înțeles de ce fuseseră refuzați. În RFG era, cu siguranță, nevoie de pitici zdraveni, rezistenți și care să nu se decoloreze într-un singur anotimp. Când s-au trezit cu câteva vagoane de pitici refuzați pe cap, cei de la Arădeanca au cedat nervos. În loc să refacă lotul, să regîndească formula ipsosului autohton, să găsească o variantă mai nimerită de vopseluri, nu galusul pentru ouă reciclat din comerțul socialist, ei au livrat local – prin cooperăția meșteșugăreacă – toți piticii aflați pe stoc.

Pentru Maia însă apariția piticilor la Deva, exact în acel moment, a fost un semn. Astfel, vechea poveste a Rozinei despre Statu-Palmă-Barbă-Cot cel venit din scoarța pământului își primea confirmarea. Totul era adevărat, Deva era orașul piticilor de dincolo de pădure, așadar, piticii foloseau periodic câte o fată pentru a ține în continuare balaurul de foc cu șapte capete pe fundul Dunării, mai ales că prima fată care se deghizase în băiat era de acum oale și ulcele. Da, era adevărat că o dată la șapte ani, piticii se întorc în cetate, repară podețe, refac metereze, sacrifică o fată și apoi se închid la căldură, în vulcanul care duduie și acum sub cetate și care la sfârșit va erupe și va îngropa orașul în lavă fierbinte. Da, era adevărat că balaurul omorît se răzbuna periodic și în loc să-și refacă pe loc capetele retezate, ca-n poveste, le strica piticilor rosturile, le încurca drumurile, îi făcea să se înmulțească necontrolat, prin sciziparitate... că altfel cum? Doar erau cu toții bărbați, cam mici, e drept, dar bărbați dintr-o bucată din gîtlejele cărora țîșnea, atunci când se încordau, un ho, ho, ho, nemaiauzit oricum de multă vreme în Ardeal, în Erdély, în Țara Ardil cea bogată în aur și argint, cum îi plăcea Rozinei să zică, în Țara Muntelul Hardeal.

Totul era adevărat: aici fusese demult Ardil, Țara Urișilor care s-au omorît între ei tot socotindu-se care-i mai mare, mai tare și mai viteaz. Și-au tot purtat simbetele pînă s-au dus cu toții pe Apa Simbetei. S-au hăituit și s-au fugărit, și-au pus capcane și și-au ars casele, s-au pîndit unii pe alții și s-au vîndut unii altora, au scris scri-sori rabinului din Córdoba, Hasnai ibn Șaprut care, oricum le avea

și el pe ale lui, și-au omorît femeile și copiii pînă ce s-au terminat cu toții. Cine-ar fi putut să-i termine altfel, când la ei era puterea și sceptrul, zicea Rozina psalmodiind: apa albă și pămîntul negru, toate cîmpiile verzi și munții suri, apele care aveau aur pe fund și oglindă de argint deasupra, tot. Iar când au mai rămas doar doi – Uroi și Colț - ăștia și-au pus nevestele să se păruie. Zîna Uroiului care era mai focoasă și-a aruncat mistria cu două tășuri și i-a retezat gîtul rivalei. Cu aceeași mistrie zidise cetatea și-și împrejmuise lagărul – așa zicea legenda pe care o povestea și tovarășa Motîntău nu doar Rozina, stăpîna cea înțeleaptă a piticilor atingîndu-și uneori negul negru de pe obraz cu fire de păr încolacite. Lagărul era domeniul Uroiului, își zicea Maia, traducîndu-și cuvîntul pe care nu-l înțelegea nici acum, la aproape 20 de ani, lagărul e dealul retezat al Uroiului pe care-l vedea din mașină când mergea în parcul dendrologic la Simeria și tot ce mai era în jur: sate cu nume bizare, cu oameni prea înalți care ședea în botă și vorbeau greu și rar: no, ho, ho...

Era adevărată și povestea meșterului Crudu, își zicea Maia, și poate nu întîmplător, în zona de la poalele Cetății, unde și-a ars el nevasta de vie, miroase tot timpul a ars. Dimineața sau seara, iarna și vara, dar mai ales spre toamnă, miroase a ars din orice parte ai veni. Mirosea a ars și mai demult, când pe aici treceau vaci chirole și în copilăria Maiei când treceau Dacii 1300 în doar trei culori, câte-o Skoda răătăcită sau vreo Dacie 1100 întotdeauna bej-murdar. Nu a balegi mirosea însă și nici a benzină, ci a carne arsă amestecată cu noroi și lemne, iar mirosul venea de-a dreptul din pămînt, se impregnase în asfalt, urcase în stîlpii de iluminat și în tălpile pantofilor care suiau sau coborau dealul spre centru.

Piticii sînt tot aici, îi poți vedea și singură, tot repeta Rozina pe drumul de la dentist spre casă. De-o parte și de cealaltă a largului bulevard mărginit de trotuare pline de gîndaci de Colorado care ieșeau unii după alții din grădinile de cartofi, în toate curțile ungurești, românești și șvabești se găseau pitici. Pitici verzi și roșii, cu cușme ridicate, cu căciuli frigiene, cu bote și panere, cu bărbi ondulate sau spîni ca-n palmă, erau toți piticii din lume, presărați frumos pe toată strada de la poalele Cetății, exact în cartierul care în anii următori avea să dispară ca să lase loc blocurilor cenușii în care toți oamenii noi din oraș voiau să se mute.

Ce se întîmplase însă de coborîseră cu toții din Cetate și invadaseră orașul pînă spre Ceangăi și dincolo de Sîntuhalm, în curți interioare pe care nimeni nu le putea vedea în dosul imenselor porți verzi străjuite de talgere de cupru, cupe atîrnînd din zid în care de o sută de ani nu mai aprinsese nimeni focul? Asta Rozina nu putea spune, la urma urmelor și ea era pe-atunci un copil ceva mai mare, deși, într-un alt plan, mai era și Stăpîna Piticilor, o stăpîna nemiloasă și dură, dar dreaptă și care muncea pentru binele

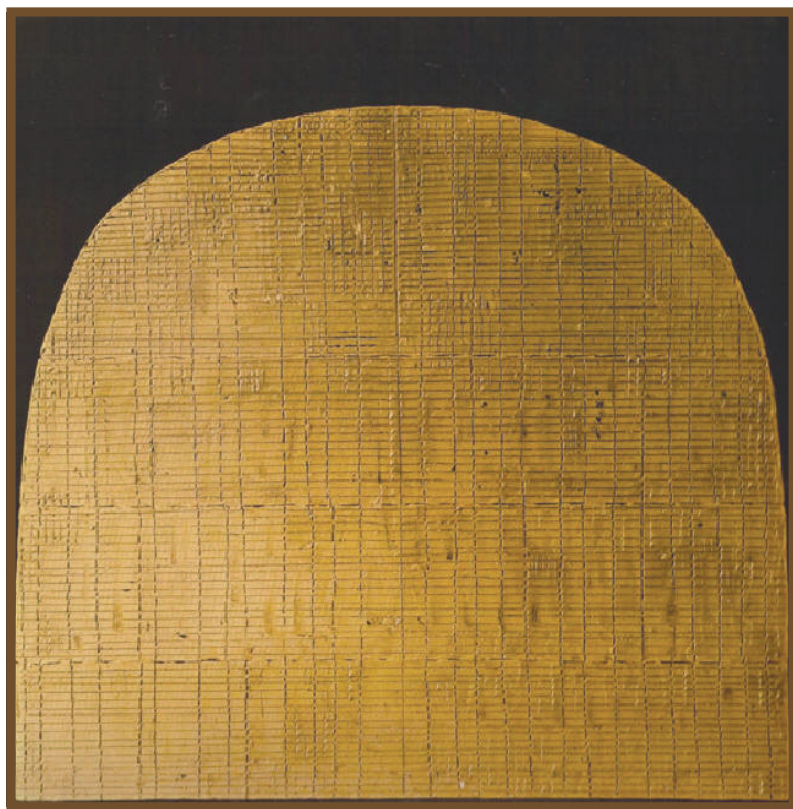
Cetății zi și noapte. De unde crezi tu că scoatem noi apă minerală pentru toată lumea asta din Deva? îi zicea Rozina noaptea când Maia, terifiată de povestirile sîngeroase, nu îndrăznea să se dea jos din pat, să aprindă lumina și să-și ia apă. Atunci însă, prin '70 se întîmplase cu siguranță altceva, piticii nu fuseră convocați de Rozina care părea la fel de mirată ca toată lumea din oraș, ci anunțaseră, într-un fel copleșitor, nenorocirea care urma să se abată peste oraș în primăvara aceea. La cîteva săptămîni după invazia piticilor, se revărsase Mureșul peste oraș și după ce năclai Viile Noi, înaintă pînă în centru cu clăbuci și aluviuni luate-n drum, se strecură spre vechiul spital și spre maternitate și apoi străpunse grădinile plescăind amenințător sau băltind prin pivnițe și subsoluri. Piticii fură însă primele victime ale diluviului, căci stînd în apa murdară care spălase tot orașul provocînd alunecări de teren, dislocînd maluri și podețe, măturînd, ca brazda lui Novac, toată zona transilvană, se decoloraseră de tot. Cîteva zile, venind de la căminul ei, fostul conac Negru, care continua eroic să funcționeze, deși toate butoaiile cu murături și cartofi din pivniță erau sub apă – Maia văzu de-o parte și de cealaltă a bulevardului 23 August doar pitici albinoși, plini de noroi. Vopselurile amestecate o luaseră la vale, iar cînd totul se termină și apa se retrase, curcubeie de gallus se impregnară, în straturi, în tencuiala caselor vechi dinspre cartierul Dacia. Orașul avea încă forma lui de inimă, iar apa pulsa bezmetică prin atriile și ventriculele lui.

Ce nu înțelegea însă Maia, și nici nu putea fi înțeles, era felul în care Țara Urișilor încăpuse pe mîna piticilor. Explicația Rozinei – după care lupta uriașilor va continua pînă la ultima spiță a celor două neamuri, ca și cum pe-acolo oamenii nu aveau decît mușchi și ghioage – nu era satisfăcătoare. Și ultimul uriaș? Și Zîna

Uroiului? Unde erau ei și cum de lăseseră ditamai țara în care veniseră în vremurile vechi? Acum, cînd Maia vedea cu ochii ei marea de pitici încercînd să stăvilească apa cu trupurile lor albinoase, nu mai încăpea nici o îndoială. Și ultimul uriaș dispăruse din țara care altădată era a lor, plecase, sau, cine știe, se lăsase tăiat în bucăți de noii papuași. Altminteri și unul singur dintre ei, un singur uriaș ar fi ținut Mureșul în matcă, l-ar fi măturat înapoi sub pod cu o palmă de-a lui cît centrul Devei și l-ar fi ținut acolo. Iar dacă ar mai fi rămas doi, un uriaș și o uriașă, nici vîntul n-ar mai fi bătut în valea scobită printre dealuri împădurite care nu se schimbaseră prea mult în ultima sută de ani. Nu mai erau însă decît piticii decolorați, veniți pe neașteptate din fundul pămîntului și care se scurseseră, pesemne, noapți în șir din vulcanul stins al Cetății Devei. Maia vedea hemoragia piticească pe care i-o descria Rozina în cele mai mici amănunte, ar fi putut, dacă i-ar fi cerut-o cineva, descrie destul de bine felul în care vîrful cetății fumegase încetîșor cîteva zile, norii în care se pierdeau ruinele acoperiseră la început firul de fum, apoi din puțul vulcanului ieșiseră doi pitici bătrîni și căniți pe față și pe bărbi, destupaseră bine hornul cu trupurile lor, cum altfel, dar și cu niște perii circulare de noroc. Aștia-s piticii desfundați. Apoi se iviseră piticii-alergători care veneau și veneau, țîșneau din vulcan, se împingeau și călcau unii pe alții. Aștia ajungeau cel mai departe, străbătuseră axa principală a orașului și nu se opriseră nici măcar în Parcul Dendrologic printre urși și rîși. Se infiltraseră și în gaură de șarpe. La sfîrșit veniseră piticii-luptători. Aștia erau de speriat. Aveau toporiști și ciomege, dar luptau mai ales cu privirea care îngheța tot în jur și cu un rănjet drăcesc pe față. Noroc că ei nu prea se vedeau la față, rămîneau în așteptare, sub vulcan, la poalele Cetății, așteptînd semnalul de întoarcere.

În vremuri pașnice, piticii lucrau cu toții, zicea Rozina, își dădeau jos cușmele și rînjetele, puneau la loc sigur toporiștile cu două tășuri. Dar cînd era de luptat, luptau, iar cel mai important lucru era că nu le trecea prin cap vreodată să se omoare între ei. Aici se vedea că-s mult mai deștepți ca uriașii. Doar aveau și capetele de două ori mai mari. Dar de ce se albiseră așa, întrebă Maia, iar Rozina rîse în hohote: cum de ce? Cînd lucrurile se potoleau și nenorocirea pentru care se făcuseră văzuți la față își epuiza tot răul de care era în stare, piticii se retrag. Și cum s-ar putea retrage mai bine decît topindu-se în peisaj. E destul de greu de înțeles, rîse Rozina disprețuitor, că nu se încolonează frumos ca grupa ta atunci cînd mergeți la film sau că nu se duc doi cîte doi spre Teatrul de Estradă? Cu piticii mei nu e de glumit, zicea Rozina. Ei știu foarte bine că aici nu e țara lor, ci o țară străină, Țara Ardil care li s-a dat în folosință doar pentru o vreme. Și mai știu, destul de bine, că ei n-or să-i poată înlocui pe uriași nici după ce aștia vor fi cu toții oale și ulcele. Că, deși s-au tăiat între ei și au lăsat țara baltă, tot mai apare cîte unul, singur și rătăcit, îl recunoști după cum merge și după cum umple locul, ca un stăpîn de drept.

(fragment din romanul *Complezența*)

Cupola de aur